

Sygn. akt VU 97/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2014 roku

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim, Wydział V Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie:

Przewodniczący SSR del. Urszula Sipińska-Sęk

Protokolant st. sekr. sądowy Zofia Aleksandrowicz

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2014 roku w Piotrkowie Trybunalskim na rozprawie

sprawy z wniosku T. C.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

o wyrównanie emerytury

na skutek odwołania T. C.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T.

z dnia 9 grudnia 2013 r. sygn. (...)

- 1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że wyrównuje wnioskodawcy T. C. emeryturę od dnia 1 października 2010 roku,**
- 2. oddala odwołanie w pozostałej części.**

Sygn. akt VU 97/14

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją z dnia 9 grudnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. dokonał przeliczenia podstawy wymiaru emerytury T. C. z zastosowaniem wysokości wskaźnika podstawy wymiaru 203,15% obliczonego jak do świadczenia przedemerytalnego z okresu 10 kolejnych lat 1990-1999 i nowej kwoty bazowej 1775,89zł. obowiązującej w dacie przyznania emerytury tj. w sierpniu 2002r. Po przeliczeniu emerytura wnioskodawcy od 1 listopada 2013r. wynosi 2619,70zł.

W dniu 15 stycznia 2014r. T. C. wniósł odwołanie od decyzji z dnia 9 grudnia 2013r. w części dotyczącej daty przyznania emerytury w wyższej wysokości, a mianowicie wniósł o przeliczenie emerytury już od chwili nabycia praw emerytalnych tj. od dnia (...)2002r.

W odpowiedzi na odwołanie Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniósł o oddalenie odwołania. Podniósł, że przeliczenie emerytury wnioskodawcy wg nowej kwoty bazowej stało się możliwe w związku ze zmianą interpretacji przepisów wskazaną w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 15 lutego 2006r. i że nie można organu rentowego obciążać odpowiedzialnością za stosowanie wykładni przepisów prawa, która jako nieprawidłowa została skorygowana po wielu latach jej stosowania.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 1 sierpnia 2000r. T. C., urodzony (...), złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. wniosek o przyznanie prawa świadczenia przedemerytalnego.

(dowód: wniosek – k. 1-2 akt ZUS)

Decyzją z dnia 16 sierpnia 2000r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał T. C. prawo do świadczenia przedemerytalnego od dnia 1 sierpnia 2000r. Do podstawy wymiaru świadczenia przyjęto dochód z 10 lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1990 do 31 grudnia 1999r. Wyliczony z tych lat wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 203,15%. Podstawę wymiaru obliczono przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 203,15% przez kwotę bazową wynoszącą 1540,20zł. Do ustalenia wysokości świadczenia uwzględniono 544 miesiące składkowych oraz 7 miesięcy nieskładkowych.

(dowód: decyzja –k. 9 akt ZUS)

W dniu 30 lipca 2002r. T. C. wniósł o przyznanie mu prawa do emerytury i ustalenie podstawy jej wymiaru według podstawy przyjętej do ustalenia świadczenia przedemerytalnego.

(dowód: wniosek o emeryturę- k. 1-2 akt ZUS)

Decyzją z dnia 20 sierpnia 2002r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przyznał T. C. prawo do emerytury od dnia(...)2002r. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto podstawę przyjętą do ustalenia świadczenia przedemerytalnego (a zatem dochód z 10 lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1990 do 31 grudnia 1999r. i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 203,15%) z uwzględnieniem waloryzacji przysługujących po ustaleniu prawa do tego świadczenia. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 544 miesiące składkowych oraz 32 miesiące nieskładkowe. Podstawę wymiaru obliczono przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 203,15% przez kwotę bazową wynoszącą 1540,20zł.

(dowód: decyzja z dnia 20.08.2002r. – k. 9 akt ZUS)

W dniu 29 listopada 2013r. T. C. wniósł o przeliczenie emerytury według kwoty bazowej obowiązującej w dacie przyznania mu emerytury wynoszącej 1775,89zł.

(dowód: wniosek - k. 23 akt ZUS)

Zaskarżoną decyzją z dnia 9 grudnia 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. przeliczył T. C. emeryturę poczynając od dnia 1 listopada 2013r. z uwzględnieniem kwoty bazowej w kwocie 1775,89zł. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto podstawę przyjętą do ustalenia świadczenia przedemerytalnego (a zatem dochód z 10 lat kalendarzowych tj. od 1 stycznia 1990 do 31 grudnia 1999r. i wskaźnik wysokości podstawy wymiaru 203,15%). Podstawę wymiaru obliczono przez pomnożenie wskaźnika wysokości podstawy wymiaru 203,15% przez kwotę bazową wynoszącą 1775,89 zł., co dało kwotę 3607,72zł. Do ustalenia wysokości emerytury uwzględniono 544 miesiące składkowych oraz 32 miesiące nieskładkowe. Emerytura wnioskodawcy po przeliczeniu wynosi 3796,67zł.

(dowód: decyzja – k. 31 akt ZUS)

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie w części.

Stosownie do treści art. 133 ustęp 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm) w razie ponownego ustalenia przez organ rentowy prawa do świadczeń lub ich wysokości, przyznane lub podwyższone świadczenia wypłaca się, poczynając od miesiąca, w którym powstało prawo do tych świadczeń lub do ich podwyższenia, jednak nie wcześniej niż:

1) od miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydano decyzję z urzędu, z zastrzeżeniem art. 107a ust. 3;

2) za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc, o którym mowa w pkt 1, jeżeli odmowa lub przyznanie niższych świadczeń były następstwem błędu organu rentowego lub odwoławczego.

W będącej przedmiotem osądu sprawie organ rentowy przyznał wnioskodawcy prawo do przeliczenia emerytury z uwzględnieniem kwoty bazowej obowiązującej w dacie przyznania prawa do emerytury, czyli w dniu (...)2002r., dopiero od dnia złożenia wniosku o przeliczenie emerytury z uwzględnieniem w/w kwoty bazowej wynoszącej 1775,89zł. tj. od dnia 1 listopada 2013r.

Rację ma skarżący twierdząc, że organ rentowy popełnił błąd przyznając mu prawo do emerytury w sierpniu 2002r. według kwoty bazowej 1540,20zł., która obowiązywała w dacie przyznania mu prawa do świadczenia przedemerytalnego (w sierpniu 2000r.), zamiast według nowej kwoty bazowej 1775,89zł. z daty przyznania prawa do emerytury.

Przy ustalaniu podstawy wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej pobierała świadczenie przedemerytalne na podstawie przepisów o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu przepis art. 21 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS przewiduje rozwiązanie alternatywne, a mianowicie podstawę wymiaru emerytury stanowi podstawa wymiaru emerytury przyjęta do ustalenia świadczenia przedemerytalnego - w wysokości uwzględniającej wszystkie kolejne waloryzacje przypadające w okresie następującym po ustaleniu prawa do świadczenia przedemerytalnego albo podstawa wymiaru ustalona na nowo w myśl art. 15 ustawy.

Faktem jest, że wnioskodawca składając wniosek emerytalny wskazał w nim, aby do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjąć podstawę przyjętą do ustalenia świadczenia przedemerytalnego. Nie można jednak zapominać, że podstawa świadczenia przedemerytalnego w 2000r. została ustalona wnioskodawcy z kolejnych 10 lat tj. z okresu od 1990r. do 1999r. stosownie do treści art. 15 ust 1 ustawy emerytalnej.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 ustawy emerytalnej podstawę wymiaru emerytury i renty stanowi ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe lub na ubezpieczenie społeczne na podstawie przepisów prawa polskiego w okresie kolejnych 10 lat kalendarzowych, wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 20 lat kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę z uwzględnieniem ust. 6 i art. 176. Zgodnie z ust. 6 tegoż artykułu na wniosek ubezpieczonego podstawę wymiaru emerytury lub renty może stanowić ustalona w sposób określony w ust. 4 i 5 przeciętna podstawa wymiaru składki na ubezpieczenie społeczne lub ubezpieczenia emerytalne i rentowe w okresie 20 lat kalendarzowych przypadających przed rokiem zgłoszenia wniosku, wybranych z całego okresu podlegania ubezpieczeniu.

Wnioskodawca składając w 2002r. wniosek o emeryturę miał zatem również prawo – jak poprzednio przy świadczeniu przedemerytalnym - do wyliczenia podstawy wymiaru emerytury z 10 kolejnych lat kalendarzowych tj. z lat 1990-1999, nawet wówczas gdyby wcześniej nie pobierał świadczenia przedemerytalnego, gdyż lata te mieszczą się w ostatnich 20 latach kalendarzowych poprzedzających bezpośrednio rok, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę, czyli w okresie 2001-1981. Wskazując zatem we wniosku emerytalnym, aby podstawa wymiaru emerytury była ustalona według podstawy przyjętej do świadczenia przedemerytalnego, wnioskodawca chciał li tylko ustalenia podstawy wymiaru emerytury z lat 1990-1999. Okoliczność, że te lata pokrywają się z latami przyjętymi do wyliczenia świadczenia przedemerytalnego, nie jest równoznaczna z tym, że wnioskodawca chciał wyliczenia świadczenia według kwoty bazowej przyjętej do ustalenia podstawy świadczenia przedemerytalnego, zwłaszcza że kwota ta była niższa od kwoty bazowej obowiązującej w dacie złożenia wniosku emerytalnego. Wnioskodawca miał prawo do wyliczenia podstawy emerytury z lat 1990-1999 zarówno według podstawy przyjętej do ustalenia świadczenia przedemerytalnego jak i według podstawy wymiaru ustalonej na nowo w myśl art. 15 ustawy.

W takiej sytuacji powinnością organu rentowego wynikającą z art. 95 ustawy emerytalnej było obliczenie należnej emerytury zarówno według podstawy przyjętej do ustalenia świadczenia przedemerytalnego – w wysokości uwzględniającej wszystkie kolejne waloryzacje oraz według podstawy wymiaru ustalonej na nowo w myśl art. 15 ustawy i przyznanie jej w wysokości wariantu korzystniejszego (tak por. uchwała Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 15 lutego 2006r., II UZP 16/05).

Wskazanie we wniosku o emeryturę na podstawę wymiaru emerytury przyjętą do ustalenia świadczenia przedemerytalnego nie dotyczyło zatem wyboru kwoty bazowej przyjętej do ustalenia tej podstawy, jak błędnie uznał organ rentowy, a li tylko lat, z których emerytura ma być wyliczona. Wnioskodawca miał bowiem prawo do wyliczenia emerytury na nowo z lat, które stanowiły podstawę ustalenia świadczenia przedemerytalnego. Inaczej mówiąc, podstawa wymiaru emerytury dla osoby, która wcześniej pobierała świadczenie przedemerytalne może być ustalona na nowo w myśl art. 15 ustawy z tych samych lat, które były przyjęte uprzednio do ustalenia podstawy świadczenia przedemerytalnego, tak jak to miało miejsce w przypadku skarżącego.

Na marginesie należy dodać, że nawet przy wyliczaniu emerytury według podstawy uprzedniego świadczenia przedemerytalnego do wyliczenia części socjalnej emerytury organ rentowy także winien przyjąć nową kwotę bazową, a nie kwotę bazową obowiązującą przy ustalaniu świadczenia przedemerytalnego. Stara kwota bazowa mogła być przyjęta li tylko do wyliczenia części składkowej emerytury. Kwota bazowa do ustalenia części socjalnej w ogóle bowiem nie podlegała wyborowi. Przepis art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy, dotyczący części socjalnej emerytury, bezpośrednio wszak odwoływał się do aktualnej kwoty bazowej ustalonej na podstawie ustawy - art. 19 ustawy. Dopiero zmiana od 1 lipca 2004 r. art. 53, przez wprowadzenie nowych rozwiązań w ust. 3 i 4, łączy się z odejściem od stosowania nowej kwoty bazowej do części socjalnej. Zmiana ta nie odnosi się do okresu wcześniejszego, a więc do obliczenia części socjalnej emerytury według aktualnej kwoty bazowej dla daty nabycia emerytury, choćby - tak jak w sytuacji skarżącego - podstawę wymiaru emerytury przyjęto według uprzedniej podstawy wymiaru świadczenia przedemerytalnego ustalonej w oparciu o inną kwotę bazową (tak. por. wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z dnia 25 lipca 2012r., II UK 335/11)

Skarżący w chwili nabycia prawa do emerytury ((...) 2002 r.) miał prawo do obliczenia emerytury na nowo z lat 1990-1999 na podstawie art. 21 ustęp 3 w zw. z art. 15 ustęp 1 ustawy emerytalnej według obowiązującej wówczas kwoty bazowej w wysokości 1775,89zł., a nie nieaktualnej, bo wcześniejszej kwoty bazowej 1540,20zł zł, przyjętej do ustalenia podstawy wymiaru jego świadczenia przedemerytalnego w sierpniu 2000 r.

Organ rentowy potwierdził zresztą tą wadliwość ustalając skarżącemu zaskarżoną decyzją emeryturę z prawidłową kwotą bazową.

Jeszcze raz należy podkreślić, że organ rentowy miał wynikający z ustawy obowiązek zastosowania właściwej kwoty bazowej, bez wniosku, w ramach powinności ustalenia najkorzystniejszego wariantu emerytury wnioskodawcy. Prawo do właściwej, czyli obowiązującej kwoty bazowej do ustalenia podstawy wymiaru emerytury nie zależało zatem od wyboru ubezpieczonego. Właściwą kwotę bazową pozwany miał obowiązek zastosować z mocy ustawy, która nie dopuszczała tu wniosku ubezpieczonego o jej wybór (por. uchwały Sądu Najwyższego z 29 października 2002 r., III UZP 7/02, OSNP 2003 nr 2, poz. 42 oraz z 20 lipca 2006 r., II UZP 9/06, OSNP 2007 nr 1-2, poz. 21).

Zastosowanie niewłaściwej kwoty bazowej stanowi błąd organu rentowego w rozumieniu art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach, co uprawnia ubezpieczonego do uzyskania wyrównania nieprawidłowo ustalonej i wypłacanej emerytury (por. uchwała Sądu Najwyższego z 28 czerwca 2005 r., III UZP 1/05, OSNP 2006 nr 24, poz. 395, wyrok Sądu Najwyższego - Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych z 25 lipca 2012r., II UK 335/11).

Błąd organu rentowego rozumiany jest bowiem w judykaturze bardzo szeroko. Oznacza on "każdą obiektywną wadliwość decyzji, niezależnie od tego, czy jest ona skutkiem zaniedbania, pomyłki, celowego działania samego organu rentowego czy też rezultatem niewłaściwych działań pracodawców albo wadliwej techniki legislacyjnej i w konsekwencji niejednoznaczności stanowionych przepisów", w tym także naruszenia prawa wskutek niewłaściwej

wykładni obowiązujących przepisów (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1997 r., III ZP 40/97, OSNP 1998 nr 14, poz. 429).

W uchwale z dnia 28 czerwca 2005r., w sprawie III UZP 1/05 Sąd Najwyższy stwierdził, że nie mogą być argumentem przemawiającym za zawężeniem pojęcia błędu organu rentowego trudności interpretacyjne wynikające z jakości stanowionego prawa. W każdym systemie prawa są (i zawsze były) przepisy, które wymagały wykładni, a jej reguły są jednolite i powinny być znane zarówno stanowiącym jak i stosującym prawo. W konkurencji dwu dóbr - ochrony Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i ochrony ubezpieczonych, pierwszeństwo trzeba przyznać tym drugim. Nie może być na nich przenoszone ryzyko niekompetentnego funkcjonowania organów władzy państwowej - tu: głównie ustawodawczej.

Przyznanie przez organ rentowy wnioskodawcy prawa do emerytury z dniem (...) 2002r. w niższej wysokości z uwagi na zaniżenie kwoty bazowej przyjętej do ustalenia emerytury na skutek zastosowania kwoty bazowej z daty przyznania świadczenia przedemerytalnego (sierpień 2000r.), należy uznać za obarczone błędem, który uprawnia ubezpieczonego do uzyskania wyrównania emerytury za 3 za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc złożenia wniosku o przeliczenie emerytury. (art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach).

Tymczasem w zaskarżonej decyzji świadczenie emerytalne w wyższej wysokości zostało przyznane dopiero od miesiąca złożenia wniosku o przeliczenie emerytury, czyli od dnia 1 listopada 2013r.

Z tych względów Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§ 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i orzekł jak w sentencji wyroku.

Dalej idące odwołanie wnioskodawcy Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴§1 k.p.c. oddalił, gdyż przepis art. 133 ustęp 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 ze zm) wprowadza ograniczenia czasowe w możliwości żądania wyrównania zaniżonego świadczenia, a mianowicie za okres 3 lat poprzedzających bezpośrednio miesiąc złożenia wniosku o przeliczenie emerytury.